



Folketingets Finansudvalg
Christiansborg

16. maj 2017

Svar på Finansudvalgets spørgsmål nr. 311 (Alm. del) af 7. april 2017 stillet efter ønske fra Maria Reumert Gjerding (EL)

Spørgsmål

Vil ministeren på basis af erfaringer med omstilling af offentlig bespisning til langt overvejende økologiske råvarer, skønne over, om det ville være forbundet med øgede omkostninger til offentlig bespisning, såfremt man pålagde hele det offentlige område en sådan omstilling? I bekræftende fald bedes merudgiften specificeret.

Svar

Finansministeriet er ikke bekendt med en samlet oversigt over offentlige myndigheders erfaringer med omstilling af offentlig bespisning til langt overvejende økologiske råvarer, herunder eventuelle øgede omkostninger som følge heraf.

Finansministeriet er dog bekendt med, at Københavns Kommune på deres hjemmeside oplyser, at kommunen fra 2007 til 2016 har øget økologiprocenten i kommunens køkkener fra 51 til 88 pct. Af en nyhed fra Københavns Kommunes hjemmeside fra 23. maj 2016¹ fremgår blandt andet. følgende:

”

(...)

- *Omlægningen fra konventionel til økologisk mad er sket inden for køkkenernes eksisterende budgetter. Det vil sige, at de ikke har fået flere penge til at købe de dyrere økologiske varer.*
- *På nær det store centralkøkken Københavns Madservice, der leverer til ældre hjemmeboende. Køkkenet er 'kun' nået 60 procent økologi og har fået en ekstrabevilling for at nå dertil. For at omlægge yderligere vil det bl.a. kræve en ombygning af køkkenet.*
- *Ved at lave maden fra bunden, købe varer i sæson, mindske madspild og bruge mindre kød, har det været muligt at få økologien op inden for de eksisterende budgetter.*

(...)

”

Finansministeriet har i forbindelse med besvarelsen af spørgsmålet været i dialog med KL, der oplyser, at KL ikke har opgørelser, der viser de økonomiske konsekvenser af omlægning til økologi.

¹ <http://www.kk.dk/nyheder/ny-opgoerelse-koebenhavn-er-danmark-stoerste-kommunale-oeko-koekken>

KL har tilkendegivet, at det er KL's vurdering, at det ikke på baggrund af ovenstående oplysninger fra Københavns Kommunes hjemmeside kan udledes, at omlægning til økologi generelt er udgiftsneutralt. Det bemærkes i den sammenhæng, at Københavns Kommunes omstilling foruden et øget økologisk råvareindkøb også indebærer en ændring af bespisningens sammensætning, fx ved brug af mindre kød.

Finansministeriet har også været i dialog med Danske Regioner, der oplyser, at Danske Regioner har forhørt sig hos regionerne om disses erfaringer med økologiske omstillinger af den offentlige bespisning. Danske Regioner oplyser følgende:

”

I Region Syddanmark har man i forbindelse med et udbud i 2009/2010 af varer inden for "kolonial, køl og frost" indhentet priser på både konventionelle produkter og tilsvarende økologiske produkter. Udbuddet omfattede 2 ton fødevarer om året og en omsætning på ca. 36,8 mio. kr. Omlægning af 0,76 ton (38 pct.) kostede 2,2 mio. kr. (ca. 6 pct.) – svarende til ca. 25 pct. økologi ud af hele regionens forbrug af fødevarer.

Omlægning af 1 ton (50 pct.) kostede 3,5 mio. kr. (ca. 9,5 pct.). Der blev efterfølgende valgt de produkter, der var billigst at omlægge til økologi, målt i kg (eksempelvis mælk). Jo højere økologiprocent man ønsker, desto dyrere vil den sidste procent blive.

I Region Hovedstaden har regionsrådet i budgetaftalen for 2017 besluttet at øge andelen af økologiske fødevarer til mindst 60-90 pct. økologi. En rapport fra Københavns Madhus fra 2016 anslog merudgiften ved at nå 60 pct. økologi til mellem 15 og 25 pct. af de nuværende udgifter – dette dog taget ud fra køkkenernes aktuelle økologiprocenter, hvoraf de fleste allerede lå højere end de i budgetaftalen 2015 fastsatte 30 pct. Rapporten konkluderer dog også, at Region Hovedstadens hospitalskøkkener kan omlægge til 60 pct. økologisk drift inden for de eksisterende økonomiske rammer. Dette forudsætter dog bl.a.: Omlægning af produktionsmetoder, højere grad af egenproduktion, ændrede arbejdsgange, sortimentsoptimering og mindre madspild.

En anden rapport udarbejdet af BDO Consulting for Region Hovedstaden i 2013 konkluderede, at en konvertering 1:1 til 60 pct. økologi for Region Hovedstaden vil betyde en merudgift på 55 pct.

Overordnet set er tilbagemeldingen, at omstilling til mere økologi i praksis sjældent vil indbefatte en 1:1 omlægning, hvor man erstatter konventionelle produkter med tilsvarende økologiske produkter. I stedet vil omstilling til mere økologi ofte kædes sammen med en omlægning af produktionen i køkkenet – f.eks. mindre kød eller andre og billigere kødudskæringer. Ligesom man ifm. omstilling til mere økologi kan investere i udstyr eller kompetencudvikling, der kan effektivisere arbejdsgange og mindske madspild. I Region Hovedstaden har man f.eks. ved budgetaftalen for 2017 afsat ekstra midler til indkøb af udstyr og kompetencudvikling til 9,6 mio. kr. i alt.

”

Finansministeriet har ligeledes været i dialog med Miljø- og Fødevarerministeriet om ministeriets kendskab til erfaringer og omkostninger forbundet med omstilling af offentlig bespisning til overvejende økologiske råvarer. Miljø- og Fødevarerministeriet oplyser følgende:

”

Skiftende danske regeringer har de seneste år prioriteret tiltag, der kan understøtte en markedsdrevet udvikling af økologien. Fødevarestyrelsen har på den baggrund siden januar 2012 arbejdet med at udbrede økologien på landets spisesteder. Indsatsen var i udgangspunktet målrettet de offentlige køkkener ud fra et politisk ønske om, at det offentlige skulle gå foran. Reduceret madspild, øget fokus på måltidskvalitet og sundere mad blev beskrevet som positive sideeffekter ved økologisk omstilling af køkkener.

Det er ikke muligt at give et entydigt svar på, hvorvidt omstilling af offentlige køkkener til økologi medfører en meromkostning. Den overvejende del af de erfaringer og analyser, som Fødevarestyrelsen har kendskab til, peger på en mindre meromkostning ved omstilling til økologi. Meromkostningen afhænger af en række faktorer, særligt køkkenets optimeringsgrad i udgangspunktet samt graden af økologisk omstilling (økologiprocent).

Beregninger fra Økologisk Landsforening og Københavns Madbus

I 2011 præsenterede Økologisk Landsforening beregninger fra Københavns Madbus, hvoraf det fremgik, at en omstilling af den offentlige bespisning i Danmark til 75 procent økologi kunne lade sig gøre inden for rammerne af de nuværende driftsbudgetter. Midlerne til at gøre dette muligt skulle være en bedre tilpasning af indkøb i forhold til sæsonvariationer i udbud og priser, mindre kød og flere grønsager, mere forarbejdning af råvarerne fra bunden, samt reduktion af madspild.

Omkostninger ved 100 procent økologisk omstilling i daginstitutioner

Institut for Fødevarer- og Ressourceøkonomi, Københavns Universitet, har i 2014 undersøgt omkostningerne ved omstilling fra konventionel til økologisk drift i offentlige køkkener, eksempelvis ved daginstitutioner med eget køkken, for at vurdere om en udgiftsneutral økologiomstilling i storkøkkener er mulig.

Analysen viser, at en simpel udskiftning af konventionelle råvarer med tilsvarende økologiske vil øge omkostningerne markant, men at rationaliseringer i form af tilpasninger af den økologiske råvaresammensætning i retning af mindre kød og mere mættende frugter og grønsager, samt forbedret udnyttelse af sæsonudsving i priserne, vil kunne reducere disse meromkostninger til et niveau, der er på niveau med en ikke-optimeret konventionel måltidsproduktion. Økologi er imidlertid ikke en forudsætning for rationaliseringer af råvareforbrug.

En optimeret 100 procent konventionel måltidsproduktion beregnes til cirka 9,50 kr. per person per dag, mens en optimeret 100 procent økologisk produktion tilsvarende beregnes at koste cirka 13,50 kr. per person per dag.

Omkostninger ved delvis økologisk omstilling i daginstitutioner

Samme analyse har regnet på råvareomkostningen i forhold til de økologiniveauer, der anvendes i Det Økologiske Spisemærke, hvor 30 procent økologi berettiger til et bronzeniveau, mens hhv. 60 og 90 procent økologi i produktionen gør det muligt at anprise med hhv. et sølvmærke og et guldmærke.

Merudgiften per dag per person i en daginstitution vil ifølge beregningerne være:

- 30 procent økologi beregnes at koste 36 øre (4 procent) mere end den optimerede konventionelle løsning.
- 60 procent økologi beregnes at koste 1,10 kr. (12 procent) mere end den optimerede konventionelle løsning
- 90 procent økologi beregnes til cirka 3 kr. (32 procent) mere end den optimerede konventionelle løsning.
- 100 procent økologi beregnes at koste knap 3,50 kr. (36 procent) mere end den optimerede konventionelle løsning.

”

I spørgsmålet efterspørges et skøn over eventuelle merudgifter ved en tværgående omstilling af offentlig bespisning for hele den offentlige sektor til langt overvejende økologiske råvarer.

En af forudsætningerne for at kunne foretage et sådant skøn er, at der forefindes tilstrækkeligt valide data om det nuværende indkøb af råvarer til brug ved offentlig bespisning, herunder andelen af hhv. ikke-økologiske og økologiske råvarer. Dernæst er det en forudsætning, at der forefindes valide data til at kunne foretage en prissammenligning mellem de nuværende indkøbte råvarer og de efterspurgte økologiske råvarer, der skal til for at indfri den ønskede omstilling. Derudover er det en forudsætning for skønnet, at det kan vurderes, hvilke og hvor mange konventionelle råvarer, der skal substitueres til økologiske råvarer for at nå en given økologiprocent. Endelig er det en forudsætning, at der forefindes viden om eventuelle følgeomkostninger, fx. til ændrede leveringsvilkår, ombygning af offentlige køkkener eller ændret tilberedning af råvarerne.

Ovenstående erfaringer fra KL, Danske Regioner og Miljø- og Fødevarerministeriet vurderes ikke at udgøre et tilstrækkeligt validt grundlag for at foretage et kvalificeret skøn af, om det vil være forbundet med øgede omkostninger til offentlig bespisning, såfremt hele den offentlige sektor pålægges en omstilling til langt overvejende økologiske råvarer.

Det samlede offentlige indkøb af fødevarer i 2014 er estimeret til ca. 2,7 mia. kr., jf. en analyse af det tværoffentlige indkøb foretaget af QVARTZ. Heraf køber kommunerne ind for ca. 73 procent, regionerne for ca. 21 procent og staten for ca. 6 procent. Analysen indeholder ikke oplysninger om fordelingen mellem hhv. ikke-økologiske og økologiske fødevarer.

Statens og Kommunernes Indkøbsservice (SKI) har med opstart den 15. juli 2016 genindgået en frivillig indkøbsaftale vedrørende fødevarer, samt pr. 1. januar 2017 indgået en forpligtende indkøbsaftale vedrørende fødevarer. På begge aftaler kan der købes et bredt sortiment af både ikke-økologiske og økologiske fødevarer.

Der vil dog være betydelig usikkerhed forbundet med at basere et estimat over eventuelle merudgifter ved en tværgående omstilling af offentlig bispisning til langt overvejende økologiske råvarer på købet på disse aftaler. Dels fordi købet på aftalerne ikke vurderes repræsentativt for det samlede offentlige fødevarerindkøb, idet omsætningen på aftalerne udgør en meget lille procentdel af den offentlige sektors fødevarerindkøb. Dels fordi der er usikkerhed forbundet med at anvende eventuelle prisforskelle på udvalgte fødevarer på aftalerne som grundlag for at vurdere eventuelle merudgifter ved en tværgående omstilling af offentlig bispisning til langt overvejende økologiske råvarer.

På basis af de for Finansministeriet tilgængelige data og erfaringer vurderes der ikke at være tilstrækkeligt grundlag for at foretage et kvalificeret skøn af, om det vil være forbundet med øgede omkostninger til offentlig bispisning, såfremt hele den offentlige sektor pålægges en omstilling til langt overvejende økologiske råvarer.

Med venlig hilsen

Sophie Løhde
Minister for offentlig innovation